

Aleg. 207

Sprawozdanie

Komisji kolejowej o petycyi gminy miasta Brzeżany proszącej o wybudowanie odnogi kolei żelaznej lokalnej z Brzeżan do Potutor, a zanim to nastąpi, o utworzenie przystanku we wsi Potutory przy szlaku kolejowym Halicz-Ostrów z nazwą: Brzeżany-Potutory.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Sejmu z dnia 28. listop. 1890 r. Wys. Sejm uznał potrzebę połączenia Brzeżan i Podhajec z kolejami czerniowiecką i Karola-Ludwika, oraz wyraził gotowość pomocy materialnej na rzecz kolei tych pod warunkiem, że zostanie przedtem zapewniona stosowna pomoc państwa i interesentów.

Komisja kolejowa w swem sprawozdaniu z dnia 17. maja 1893 r. (aleg. 235. do sprawozdania Sejmu z r. 1893) o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie materialnej pomocy kraju, na rzecz budowy kolei lokalnej, któraby połączyła: Brzeżany i Podhajce, z wyż wymienionemi liniami, oznajmia w tem sprawozdaniu, że c. k. Rząd w piśmie z dnia 12. maja 1893 r. oświadczył, że postanowił przeprowadzić budowę linii z Halicza do Ostrowa obok Tarnopola, kosztem skarbu państwa i że gotów jest objąć programem budowy także odnogi do Brzeżan (8 kilometrów) i z Kozowy do Podhajec (23 kilm.), pod warunkiem, jeśli kraj i interesenci zobowiążą się złożyć na cele oznaczonej kolei datek do wysokości jednego miliona.

Komisja kolejowa uczyniła dwa wnioski przez Sejm uchwalone w dniu 19. maja 1893 r., które brzmią:

I. Sejm uznając ewentualny zamiar c. k. Rządu, co do zmienienia projektowanej pierwotnie trasy kolei Halicz-Ostrów, oraz objęcia programem budowy pomienionej kolei, także odnóg do Brzeżan i Podhajec, za odpowiadający w znacznej mierze ekonomicznym potrzebom tej okolicy kraju, poleca Wydziałowi krajowemu, żeby przeprowadził w tym przedmiocie ostateczne rokowania z c. k. Rządem oraz z interesentami co do odpowiednich ofiar, na rzecz budowy pomienionej sieci kolejowej.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy, żeby do kosztów powyższej kolei przyczynił się subwencją bezzwrotną, któraby łącznie z ofiarami interesentów, nie przenosiła sumy jednego miliona zł. i wydatek, przypadający na fundusz krajowy pokrył w sposób przewidziany krajową ustawą o popieraniu kolei niższorzędnych.

Na podstawie pertraktacji Wydziału krajowego z c. k. Rządem, w myśl uchwały sejmowej z 19. maja 1893 przysłała do skutku ustawa państwowa (Gesetz vom 26. Dezember 1893. R. G. Bl. vom J. 1894 V. Stück Nr. 9. — „Betreffend den Bau der Eisenbahn Halicz-Ostrów-Tarnopol mit Abzweigungen nach Brzeżany und Podhajce“.

W art. II. tejże ustawy powiedziano: „Die Ausführung der Abzweigungen nach Brzeżany und Podhajce ist an die Bedingung geknüpft, das vom Königreiche Galizien, aus Landesmitteln u. von den Interessenten zusammen ein Beitrag von 1. Milion Gulden zu den Kosten, der nach Art. I. herzustellenden Eisenbahnlinien, geleistet wird“.

Następnie pomiędzy innemi w reskrypcie c. k. Ministra handlu wystosowanym do Wydziału krajowego z dnia 15. czerwca 1894 r. do l. 29.976 (LW. 33.413 ex 1894) znajduje się wezwanie „und ich gebe dem Löblichen Landesauschusse anheim, zunächst die in jeder Hinsicht wichtige Abzweigung von Potutory nach Brzeżany, in die Gruppe der noch im Laufe dieses Sommers durch Landesorgane zu studierenden Localbahnprojekte in Galizien, einzubeziehen“.

Temu wezwaniu jednak nie stało się zadość i Wydział krajowy tak w odpowiedzi do p. Ministra handlu, jakoteż w swem sprawozdaniu z czynności Dep. IV. za czas od 1. stycznia do 15. grudnia 1894 r., wymienił powody, dla których z udzielonego sobie przez Sejm upoważnienia co do przyczynienia się pomienioną subwencją do kosztów budowy kolei Halicz-Ostrów z odnogami do Brzeżan i Podhajec nie mógł uczynić użytku.

Komisya kolejowa poszła za zdaniem Wydziału krajowego i w swem sprawozdaniu z dnia 4. lutego 1895 r. uczyniła wniosek, aby Sejm uchylił dawną uchwałę, co do udzielenia jednego miliona subwencji na kolej Halicz-Ostrów wraz z odnogami do Brzeżan i Podhajec a przeniósł tę samą kwotę, na linię „Chodorów-Podwysokie“.

Wysoki Sejm krajowy na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1895 r. zgodził się z wnioskiem komisji kolejowej i uchylił uchwałę swoją z dnia 19. maja 1893 roku, upoważniając Wydział krajowy do przyznania imieniem kraju zasiłku jednego miliona złr. na rzecz kolei wyżej wymienionej.

Na tem posiedzeniu z dnia 8. lutego 1895, wskutek przemowy kilku posłów za wybudowaniem odnóg: Potutory—Podhajce i Potutory—Brzeżany, przyjął Sejm następującą rezolucję: Poleca się Wydziałowi krajowemu, by celem zabezpieczenia, o ile to możliwem się okaże, już w najbliższym okresie akcyi kraju, budowy linii kolei z Potutory do Podhajec, rokowania z c. k. rządem i stronami interesowanemi przeprowadził w myśl ustawy krajowej o kolejach lokalnych i we właściwej chwili wnioski swe przedłożył.

Co do odnogi Potutory—Brzeżany odpowiedział ówczesny referent p. Szczebanowski, iż nie ma potrzeby nalegać na przyjęcie rezolucyi w tej sprawie, ponieważ tę kolej przeprowadzi w sposób łatwiejszy. (Por. sprawozd. sejm. z dnia 8. maja 1895 roku).

Pięć lat minęło od czasu tego posiedzenia, jednak żadna z tych odnóg kolejowych wybudowaną nie została, ani też projekt do budowy przedłożony nie został. W przytoczonej odezwie z d. 31. lipca 1894 r. wystosowanej do J. E. c. k. Ministra handlu, Wydział krajowy podał następujące trzy powody, dla których odstąpił od wcielenia projektu: Potutory—Brzeżany, w program akcyi krajowej w r. 1894:

1) pilna potrzeba połączenia kolejowego Brzeżan i Podhajec nie jest już aktualną, wobec tego, że okolica tamtejsza w bliskim czasie przeciętą będzie linią Halicz-Tarnopol;

2) odnogi te prędzej czy później stanowiąc będą mogły część trasy kolejowej, któraby prowadziła z jednego z punktów szlaku Lwów—Tarnopol przez Brzeżany i Podhajce ku Monasterzyskom;

3) miejscowi interesenci nie czynią dalszych kroków w celu przyspieszenia budowy tych odnóg.

Oto jest historyczny pogląd na przebieg sprawy zawieszonyj budowy odnóg kolejowych tak Potutory—Podhajce, jak Potutory—Brzeżany.

Już same tylokrotne pertraktacje Wydz. kraj. z c. k. Rządem, jakoteż rezolucje Wys. Sejmu wskazują na bezsprzeczną pożyteczność tych linii, co też potwierdzają i reskrypta ministerstwa handlu wyżej przytoczone. Powody zaś, które skłoniły Wydział krajowy od uchylenia tychże od akcji krajowej w r. 1894. uległy pewnym zmianom, dziś już aktualnym, i tak: Istniejąca dzisiaj linia Halicz—Ostrów nie przynosi Brzeżanom i okolicy żadnej korzyści, (tak samo Podhajcom); linia ta bowiem omija Brzeżany; połączenie Brzeżan ze stacją Potutory jest konieczne, choćby ze względu na okoliczność, że są miastem powiatowem, siedzibą sądu obwodowego, starostwa, powiatowej Dyrekcyi skarbu, gimnazjum wyższego, uzupełniającej komendy wojskowej etc., a prztem ruchliwym i handlowym.

O zbudowaniu przez państwo linii Monasterzyska—Podhajce—Brzeżany—Złoczów lub w połączeniu z innym punktem byłej kolei Karola Ludwika, obecnie państwowej, nie ma teraz mowy i nie można spodziewać się tej budowy w najbliższej przyszłości. Wpierw wybudowaną być musi linia Lwów—Sambor—Użok; czy potem kiedyś przyjdzie kolej na linię wpierw wspomnianą, jest rzeczą wielce niepewną, gdyż łatwo być może, że tymczasem c. k. Rząd ze względów strategicznych uzna budowę innej linii za naglejszą i potrzebniejszą. Wybudowanie odnogi Potutory—Brzeżany mogłoby właśnie ułatwić późniejsze wybudowanie całej linii Monasterzyska—Brzeżany—Złoczów.

Trudno też liczyć na projekt Lwów—Winniki—Przemysłany—Brzeżany; połączenie to wymagające znacznych funduszków chyba w dalekiej przyszłości zostanie zrealizowane.

Gdy wprawdzie pierwszy program kolejowo-budowlanej akcji kraju jest na ukonczeniu, to sprawa ułożenia następnego programu takiej akcji kraju jeszcze nie jest wdrożoną, a nadto obecne finansowe położenie kraju nie pozwala nawet przewidzieć, kiedy taki program, któryby stosownie do poprzednich uchwał Wysokiego Sejmu mógł i powinien objąć także budowę w mowie będącej odnogi z Potutor do Brzeżan, będzie mógł wejść w życie; gdy zaś z drugiej strony nie można doradzać, by Wysoki Sejm przystępował do uchwalania poparcia kraju projektowanym kolejom, nieobjętym tym programem — przeto nie ma widoków, aby budowa wymienionej odnogi kolejowej Potutory—Brzeżany w drodze ustawą krajową z roku 1893 o popieraniu niższorzędnych kolei przez kraj wskazanej, w najbliższej przyszłości przyjąć mogła do skutku.

Zważywszy, że sprawa jest bez wątpienia piekąca i nagła, zważywszy, iż ze strony interesentów miejscowych czynione były w ostatnich latach usilne zabiegi zarówno we Lwowie jak i w Wiedniu, aby uzyskać połączenie z Potutorami, dotychczas jednak bezowocnie; zważywszy, że petycja wniesiona obecnie do Wys. Sejmu jest wyrazem żalu obywateli miasta Brzeżan, z powodu, że Brzeżany do niedawna jedno ze znaczniejszych miast galicyjskich, obecnie zupełnie od świata odcięte, upośledzone jest wskutek tego w tym stopniu, jak żadne inne znaczniejsze w kraju;

zważywszy wreszcie, że c. k. Rząd obliczył długość odnogi Potutory—Brzeżany na 7 (siedm) km., a koszta na kwotę zł. 384.000, że zatem przy pewnym udziale interesentów, kwota, jakąby c. k. Rząd potrzebował do wybudowania tej odnogi, jako uzupełnienia swych przylegających sieci kolejowych, stosunkowo nie jest tak znaczną, by c. k. Rząd, który niejako spowodował dotkliwie przykrą sytuację dla miasta Brzeżan, pomijając to miasto przy budowie kolei Ostrów—Halicz, — nie mógł na ten cel tę kwotę poświęcić, — uważa Komisya kolejowa w interesie sprawy za najwłaściwsze i wskazane, ażeby c. k. Rząd przyjął na siebie budowę tej odnogi.

Nim jednak to połączenie Potatur z Brzeżanami do skutku przyjdzie, dałoby się tymczasowo osiągnąć znaczne dla miasta ułatwienie komunikacyjne przez osiągnięcie u c. k. Rządu względnie w c. k. Ministerstwie kolei żelaznych urządzenia przystanku osobowego przy gościńcu prowadzącym przez wieś Potutory na szlaku kolejowym z nazwą: „Brzeżany—Potutory“, przez co odległość Brzeżan od Potutor skróconaby została o dwa do trzech kilometrów.

Komisya kolejowa przychyłając się do petycji gminy miasta Brzeżan, przedstawia Wys. Sejmowi następujące dwie rezolucje:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Rezolucya I. Budowę odnogi Potutory—Brzeżany uznaje się jako uzupełnienie przylegającej sieci kolei państwowych za zupełnie uzasadnioną i nieodzowną. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wdrożył odpowiednie kroki celem skłonienia c. k. Rządu do wybudowania wymienionej odnogi kolei państwowej Ostrów-Halicz, prowadzącej z Potutor do Brzeżan w najkrótszym czasie a o wyniku zdał sprawę na najbliższej sesji sejmowej.

Rezolucya II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wdrożył odpowiednie kroki celem skłonienia c. k. Rządu do urządzenia przystanku osobowego na szlaku kolei państwowych Halicz-Ostrów przy gościńcu prowadzącym przez wieś Potutory pod nazwą „Brzeżany—Potutory“ w możliwie najkrótszym czasie lub gdyby w tem miejscu ze względów technicznych urządzenie przystanku było niemożliwem, by w każdym razie w inny sposób o ile możliwości zbliżył do Brzeżan szlak kolejowy przez urządzenie przystanku, w odpowiednim miejscu. O wyniku zda Wydział krajowy sprawę na najbliższej sesji sejmowej.

Przewodniczący:

Zaleski.

Sprawozdawca:

Korytowski.